

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

Buddhist academic administration model for small size schools under the office of the
primary education service area lower northern

นิพนธ์ ขาวเอี่ยม¹
วิรัช จงอยู่สุข², วรกฤต เกื้อนช่าง³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 รูป/คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 รูป/คน โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินที่ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ โดยประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และประโยชน์ สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาศภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำไปใช้ ผู้บริหารนิเทศติดตามประเมินหลักสูตร ให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาดนเองการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ทำการพัฒนา จัดทำสื่อ สรรวจแหล่งเรียนรู้ และจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน จัดทำระเบียบและคู่มือการวัดประเมินผลของโรงเรียนวัดผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทำการพัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จัดระบบการนิเทศและ

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ประธานที่ปรึกษาฯ นิสิตนิพนธ์

³ รองศาสตราจารย์ , กรรมการที่ปรึกษาฯ นิสิตนิพนธ์

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิสาขบูชา) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

ดำเนินการนิเทศอย่างหลากหลายและได้ดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร มี 18 วิธีการ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 18 วิธีการ รูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ มี 15 วิธีการ รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มี 14 วิธีการ รูปแบบการวัดผลประเมินผล มี 14 วิธีการ รูปแบบการนิเทศการศึกษา มี 16 วิธีการ และรูปแบบการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มี 10 วิธีการ

3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ทั้ง 4 ด้าน 7 รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารงานวิชาการ , โรงเรียนขนาดเล็ก , เชิงพุทธ

Abstract

There are 3 objectives of this study as follows: 1) to study the context of Academic Administration of Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern 2) to create Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern 3) to evaluate Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern.

This research is divided into 3 steps. Step 1) studying the context of Academic Administration of Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern with key informants 20 people used semi structured interview and content analysis. Step 2) creating a Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern with key informants 11 people by focus group method in focus group's Record form used semi structured interview and content analysis. Step 3) Evaluation the Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern with key informants amount 30 people. The research instrument was an evaluation form consisting of 4 aspects: accuracy, Suitability, Possibility to practice, and the benefits. Statistics used are mean and standard deviation.

The research was found that

1. The results of the study on Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern was found that they have a curriculum analysis, create course structure and curriculum Implementation, including curriculum management. The teachers designed the learning process, self-development, use of media, provision of media, exploration of learning resources, registration of sources, including the use of learning resources in and out of

school. The schools have rules and measurement guideline by the real conditions, and they always develop measurement tools. The administrators have a variety of supervision by implemented the quality assurance system of the Ministerial Regulation.

2.The creation of a Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern, found that : there were models of curriculum management 18 methods, There were models of learning management 18 methods, There were models of learning media development 15 methods , There were models of learning resources development 14 methods , There were models of evaluation 14 methods, There were models of supervision 16 methods , and there were models of internal quality assurance system development 10 methods.

3.The results of Buddhist Academic Administration Model for Small Size Schools under The Office of the Primary Education Service Area Lower Northern in 4 types, 7 models were high level in overall.

Keyword: Academic Administration Model, Small Size Schools , Buddhist

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12(พ.ศ.2560-2564) ถือว่าทรัพยากรมนุษย์เป็น สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดกว่าอื่น การศึกษาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำมนุษย์ ไปสู่เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งได้กล่าวในการพัฒนาคนไว้ว่า ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการ พัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม⁴ เจตนาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 มีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและ เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21⁵ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12(พ.ศ.2560- 2564)ได้มีการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ในสังคม มีกลยุทธ์ดังนี้ (1) พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และจัดกิจกรรมเสริม ทักษะพัฒนา ผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (2) พัฒนาและ ปรับปรุงหลักสูตร การวัดและประเมินผลการศึกษาทุกระดับ/ประเภท การศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับ ความก้าวหน้าทางวิทยาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (3) ส่งเสริมการพัฒนาเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา เพื่อการผลิต สื่อการเรียนการสอน ตำราเรียนที่มีคุณภาพ รวมทั้งตำราเรียน อิเล็กทรอนิกส์ (4) ปรับปรุงระบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกระบวนการ

⁴แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12(พ.ศ.2560-2564) เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก ราชกิจจานุเบกษา 30 ธันวาคม 2559 หน้า 5

⁵สำนักเลขาธิการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 หน้า 78-79

จัดการเรียนการสอน (5) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองและพลโลก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการศึกษาอย่างเข้มข้น⁶

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาคนเนื่องจากมีภารกิจในการให้การศึกษาศึกษาอบรมแก่เด็กเยาวชน และบุคคลทั่วไปของสังคมหรือชุมชนที่มาขอรับบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”⁷

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร อุตรดิตถ์ ตาก นครสวรรค์ กำแพงเพชร อุทัยธานี และเพชรบูรณ์ มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถบริหารจัดการตามขอบข่ายงาน 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานอาคารสถานที่ และงานบริหารทั่วไปได้ตามที่กำหนด เนื่องจากขาดแคลนบุคลากร รวมถึงการขาดแคลนข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็กรายโรงเรียนที่ไม่สามารถนำมาสำหรับการตัดสินใจได้ทันเวลา เนื่องจากไม่มีระบบฐานข้อมูลที่ต้องเพียงพอต่อการใช้งาน โดยเฉพาะข้อมูลด้านบุคลากร จึงเป็นจุดอ่อน ด้านจุดแข็ง พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามศักยภาพจึงเกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการที่หลากหลายรูปแบบ ด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและมีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา ครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและจากปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและปัญหาด้านผู้เรียนขาดคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบปัญหาในเรื่องคุณภาพการศึกษาของนักเรียน กล่าวคือนักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะด้านการคำนวณ และภาษาต่างประเทศ⁸

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

⁶ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) หน้า 51-52

⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), หน้า 33-38.

⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ <http://www.obec.go.th/news/36415>

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาขบข) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 12 ด้าน⁹ แต่เนื่องจากเลือกให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นจึงได้คัดเลือกมา 7 ด้าน คือ

- 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร
- 2) ด้านการจัดการเรียนรู้
- 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 5) ด้านการวัดประเมินผล
- 6) ด้านการนิเทศการศึกษา
- 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

2. ศึกษาหลักธรรมเชิงพุทธที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย หลักศีล หลักสมาธิ หลักปัญญา

2) ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศประจำปีพ.ศ.2559 ที่ได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับเขตตรวจราชการ ระดับประเทศ จำนวน 20 รูป/คนแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 ครูวิชาการ จำนวน 9 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป

3) ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่คือโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร อุตรดิตถ์ ตาก นครสวรรค์ กำแพงเพชร อุทัยธานี และเพชรบูรณ์ โดยการแบ่งของกระทรวงศึกษาธิการ

⁹กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชมการเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552), หน้า 6-7.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาขบข) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

4) ขอบเขตระยะเวลา

ได้กำหนดระยะเวลาในระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2561 ถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2561 รวมเป็นเวลา 6 เดือน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาคือ หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กคือหลักไตรสิกขา มี 3 ประการ ได้แก่(1) หลักศีล คือ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง ข้อปฏิบัติ นโยบายที่ออกมาอย่างถูกต้องเพื่อให้ปฏิบัติ (2) หลักสมาธิ คือ การยึดมั่นในการปฏิบัติและตั้งใจปฏิบัติในกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง ข้อปฏิบัติ นโยบายที่ออกมาอย่างถูกต้องไม่ผิดพลาด (3) หลักปัญญา คือ ผลที่ได้เป็นความรู้ เป็นองค์ความรู้จากการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาดในการคิดและเข้าใจตามสภาพที่เป็นจริง

2) ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลในการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ได้จัดสนทนากลุ่ม(Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 รูป/คน ซึ่งมีการแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการบริหารการศึกษา จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน

3) ขอบเขตระยะเวลาและสถานที่

ได้จัดสนทนากลุ่มในวันที่ 24 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมอาคารหลวงพ่อคุณ(2101) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ประเมินคือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และประโยชน์

2) ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญการบริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 คน และ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 29 คน

3) ขอบเขตพื้นที่การวิจัย

พื้นที่ในการประเมินรูปแบบคือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด คือ พิชญโลก สุโขทัย พิจิตร อุตรดิตถ์ ตาก นครสวรรค์ กำแพงเพชร อุทัยธานี และเพชรบูรณ์ โดยการแบ่งของกระทรวงศึกษาธิการ

4) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลากการประเมินรูปแบบในระหว่างวันที่ 1 – 30 ตุลาคม 2561 เป็นเวลา 1 เดือน

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ที่ได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับเขตตรวจราชการและระดับประเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง มีขอบข่ายงาน 7 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1) **ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร** ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยดำเนินการ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรท้องถิ่น 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตร 4) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) นิเทศการใช้หลักสูตร 6) ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) ปรับปรุงหลักสูตรตามความเหมาะสม และเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้น ชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามต้องการ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่นำมาใช้ในสถานศึกษานั้นอย่างถ่องแท้

2) **ด้านการจัดการเรียนรู้** ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความสนใจของผู้เรียน 3) จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร 4) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญ เพราะจะช่วยให้การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ พร้อมกับสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การนิเทศการจัดการเรียนการสอน กำกับ ติดตาม ประเมินผล

3) **ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ** การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาให้เกิดขึ้น และมีความต่อเนื่องมีกระบวนการดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ ความเป็นไปในการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ 2) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน 3) จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาด้านวิชาการ 4) ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดทำ พัฒนาและใช้สื่อ 5) การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ และผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อเป็นอย่างดี โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน มีนโยบายและวางแผนการจัดโครงการงานสื่อการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถ ช่วยจัดและช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดบริการสื่อการเรียนการสอน

4) **ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้** ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญได้ดำเนินการดังนี้ 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา 2) จัดทำเอกสารทะเบียนแหล่งการเรียนรู้ 3) จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น 4) ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่ง

การเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหาร เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้าน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

5) ด้านการวัดประเมินผล เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการด้วยการดำเนินการดังนี้

1) กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลการศึกษา 2) ส่งเสริมให้ครูจัดทำคู่มือ และเครื่องมือวัดผลและประเมินผล 3) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน 4) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล ให้ได้มาตรฐาน เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอีกทั้งยังมีประโยชน์ในการตรวจสอบคุณภาพการสอนของครูจึงนับว่ามีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่งจากการศึกษา ประโยชน์ของการประเมินผลที่สำคัญที่สุด คือ มุ่งนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อนักเรียน ประโยชน์ต่อครูผู้สอน ประโยชน์ต่อฝ่ายแนะแนว และประโยชน์ต่อฝ่ายบริหาร

6) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญได้ดำเนินการดังนี้ 1)

จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 2) ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย 3) ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศ 4) ติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อร่วมมือในการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การนิเทศการศึกษา และประสานงาน จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงาน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนการจัดการศึกษา ทั้งสามารถใช้แก้ปัญหาเหล่านั้นได้

7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ได้ดำเนินการดังนี้ 1) จัดระบบโครงสร้าง

องค์กรให้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา 2) กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวงเป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักรับรองมาตรฐานการศึกษา 3) วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ดำเนินการพัฒนาตามแผนและติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาประกันคุณภาพภายใน 6) ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 7) ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา ในการประเมินภายนอกสถานศึกษา และดำเนินการอย่างต่อเนื่องรวมทั้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามกำกับและดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

นำผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม(Focus Group) สรุปเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธมี 7 รูปแบบดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา มีวิธีการ ดังนี้

ด้านศีล

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาขุขุ) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

1. จัดประชุมอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้เรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นเน้นตามประกาศของกระทรวง ศึกษาธิการ
2. จัดทำคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2560) นำมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. วางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการบริหารแบบ วงจรเดมมิง PDCA
4. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อให้การบริหารงานหลักสูตรเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27
5. บริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดกรอบของเอกลักษณ์โรงเรียนและอัตลักษณ์โรงเรียน
6. บริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้นวัตกรรม TMPDCA คือ T:Taem(ทีมงานเข้มแข็ง) M:Man(คนมีประสิทธิภาพ) P:Plan(วางแผนดี) D:Do(ลงมือปฏิบัติ) C:Check(ตรวจสอบ)

ด้านสมาธิ

1. สร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจสามารถที่จะบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรตั้งใจและร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ตามกรอบวิสัยทัศน์ โครงสร้างกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม และท้องถิ่น โดยมุ่งมั่น ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด
3. โรงเรียนกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนให้คณะครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ทำสมาธิก่อนที่จะปฏิบัติกิจการตามหลักสูตรทุกครั้ง
4. นำความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรมาขยายผลให้กับครู บุคลากรในโรงเรียนได้รับความรู้อย่าง ทัวถึงพร้อมใจร่วมกันร่วมคิด ร่วมทำ อย่างมุ่งมั่นสู่จุดหมายของหลักสูตร
5. พัฒนาหลักสูตรในด้านเสริมสร้างสุขภาพจิตใจ สุขลักษณะนิสัยที่ดีงาม สุนทรีย์ภาพ ส่งเสริม ความสามารถด้านคุณธรรมจริยธรรมให้สามารถปฏิบัติได้จริง
6. มุ่งมั่นในการนำหลักสูตรไปใช้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแนะแนวการศึกษาการ ประกอบอาชีพ และแก้ปัญหาอื่น ๆ เพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้านปัญญา

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีความรู้และร่วมกันระดมความคิดจัดทำวิสัยทัศน์ การกิจ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรมต่างๆ ของหลักสูตร
2. ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ในการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร สถานศึกษาและประเมินหลักสูตร จัดการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอสอดคล้องกับเอกลักษณ์ โรงเรียนและอัตลักษณ์ของโรงเรียน
3. คณะครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน
4. ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ในการจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและสอดแทรกแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
5. มีความรู้ในการจัดสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้่าง หลากหลาย เน้นปลูกฝังคุณธรรม สำนึกความเป็นไทย

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาชกษา) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

6. มีความรู้ในการจัดสร้างหลักสูตรเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในแบบโครงการ เน้นการคิดวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้

รูปแบบที่ 2 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา มีวิธีการ ดังนี้

ด้านศีล

1. กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

2. โรงเรียนมีหลักเกณฑ์ ประกาศการเรียนรู้ที่เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนและมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษา

3. มีข้อกำหนดให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเน้นการอ่านออกเขียนได้

4. โรงเรียนเน้นครูจัดทำแผนการเรียนรู้ในวิชาที่ถนัดอย่างน้อยคนละ 1 วิชาโดยสอดแทรกหลักธรรมไตรสิกขา

5. มีคำสั่งให้คณะครูได้ประชุมวางแผนการสอนโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาทุกเดือน

6. ออกคำสั่งให้มีการทบทวนความรู้ให้กับนักเรียนชั้นป.3 สอบ NT และ ชั้นป.6 สอบ O-NET แบบเข้มข้นจากครูตรงวิชาเอก ใช้เวลานอกตารางเรียน

ด้านสมาธิ

1.ให้ครูยึดนโยบายมีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเศรษฐกิจพอเพียง ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเสริมด้านหลักธรรม ครูตำรวจด้านกฎหมาย ยาเสพติด

2.ครูจัดการเรียนการสอนปฏิบัติตามนโยบายเน้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบโครงการและการลงมือปฏิบัติจริง

3.นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบระดมความคิด ใช้กระบวนการคิดที่หลากหลายใช้สติไตร่ตรอง

4.โรงเรียนเน้นให้ครูนำสื่อเทคโนโลยีมาช่วยจัดการเรียนรู้ เสริมกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และศึกษาหาความรู้ในห้องสมุด ในระบบอินเตอร์เน็ต

5.ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานด้านส่งเสริมความเป็นอัจฉริยภาพของนักเรียนด้านต่างๆเช่น สวดมนต์ ร้องเพลง เล่นกีฬาคุณธรรม มารยาทไทย อ่านข่าว ด้านศิลปะ

6.ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในกิจกรรมเสริมดังนี้ วิถีพุทธ ประชาธิปไตย รักการอ่าน ยกระดับผลสัมฤทธิ์ใช้สื่อ ICT เน้นแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านปัญญา

1. ครูใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเช่น เพื่อนช่วยสอน สื่อเทคโนโลยี แบบฝึก ใบงาน กิจกรรมพลิกพลังใจมโดยโรงเรียน ป.1 อ่านออกเขียนได้ภายใน 1 ปี

2. นำความรู้ความเข้าใจมาจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอนคนอื่นได้

3. นำความรู้มาสังเคราะห์จัดทำระเบียบการวัดผลประเมินผลโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนสื่อทางไกลผ่านดาวเทียมวงไกลกังวล

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาชุมชน) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

4. พัฒนาความรู้จากการเรียนรู้การทำโครงการ ฐานการเรียนรู้การเกษตร สหกรณ์โรงเรียน ธนาคารขยะ แปลงผัก โรงเพาะเห็ด บ่อเลี้ยงปลา ฯลฯ เน้นให้ลงมือทำ คิดวางแผนหาคำตอบด้วยตนเอง
5. นำความรู้มาวางแผนจัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือของคณะครู ราษฎ์ชาวบ้าน ด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ พระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ
6. นำความรู้ในกระบวนการ 3 ส 1 ซ คือ 3 ส คือ สร้าง สอน สอบ 1ซ คือ ซ้อม มายกระดับผลสัมฤทธิ์

รูปแบบที่ 3 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา มีวิธีการ ดังนี้

ด้านศีล

1. ประชุมวางแผนออกคำสั่งการจัดทำ จัดหา จัดซื้อ สื่อการเรียนรู้ พัฒนาสื่อจากการสร้างของครู สื่อโครงการวิชาชีพ สื่อสิ่ง พิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อธรรมชาติ สื่อกระบวนการโดยยึดหลักความพอเพียง
2. มีนโยบายร่วมกันจัดทำสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ เช่น แผ่นใส เอกสาร ตำรา คู่มือการฝึกปฏิบัติ ฯลฯ สร้างสื่ออย่างน้อย 1 ชิ้น/ภาคเรียน มีความหลากหลาย ตรงกับเนื้อหา
3. มีข้อปฏิบัติในการประชุมครูเพื่อระดมความคิดการสร้างสื่อเรียนรู้จากกิจกรรม PLC ทุก 1 เดือนและนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. มีระเบียบในการพัฒนาโดยนำคณะครูไปศึกษาดูงานการสร้างฐานการเรียนรู้แนวเศรษฐกิจพอเพียง และนำมา สร้างสื่อฐานการเรียนรู้เช่น การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเห็ด
5. ส่งเสริมแนวคิดในการใช้นวัตกรรม “คัมภีร์การศึกษาพัฒนาหมู่บ้าน” ให้นักเรียนนำความรู้ด้านการเกษตรนำไปปฏิบัติที่บ้านและจัดทำบัญชีครัวเรือน
6. มีแนวคิดฝึกให้เรียนรู้ด้านการเกษตรผ่านกิจกรรมโครงการให้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองเรียนรู้ในฐานต่าง ๆ ลงมือทำ ร่วมกันคิด รวบรวมผลงาน
7. โรงเรียนมีนโยบาย ระเบียบ คำสั่ง ในการคิดค้นสื่อนวัตกรรมใหม่ของตนเอง

ด้านสมาธิ

1. คณะครูร่วมกันนำนโยบายพัฒนาใช้สื่อการเรียนรู้ระบบการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สื่อประเภท คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อฐานเรียนรู้แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. คณะครูพัฒนาให้ผู้เรียนใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยการทำสมาธิก่อนมีการเรียนการสอนทุกครั้งอย่างจริงจัง
3. ดำเนินการสร้างและพัฒนาสื่อเรียนรู้แบบฝึกหัดทักษะ แบบ จำลอง คลิปวิดีโอ สื่อออนไลน์ อุปกรณ์วิทยาศาสตร์
4. นำสื่อนวัตกรรมของโรงเรียนที่คิดค้นแล้วมาใช้อย่างจริงจัง

ด้านปัญญา

1. มีความรู้ความสามารถที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้และคิดค้นสื่อการเรียนรู้ร่วมกับครู
2. นำความรู้มาประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ให้กับผู้ร่วมงานและโรงเรียนอื่น
3. โรงเรียนมีความรู้และนำมาร่วมกันพัฒนาปรัชญาชาวบ้านหลากหลายอาชีพเพื่อให้เป็นสื่อพัฒนาผู้เรียน
4. ใช้ความรู้พัฒนาสื่อนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา

รูปแบบที่ 4 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขามีวิธีการ ดังนี้

ด้านศีล

1. คณะครูได้ประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์การดำเนินงาน สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน
2. ออกระเบียบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และนำคณะครูไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน เช่น สวนเกษตรพอเพียง สถานประกอบการห้องสมุด สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ศูนย์กีฬา สวนสาธารณะ ฯลฯ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้
3. โรงเรียนและชุมชนมีการกำหนดนโยบายและร่วมกันตรวจสอบ ทบทวนกำกับติดตามการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียนโดยยึดแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ออกนโยบายของโรงเรียนโดยร่วมกับชุมชนปรับภูมิทัศน์ในโรงเรียนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนโดยยึดการสอนตามระบบทางไกลผ่านดาวเทียม กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
5. มีคำสั่งและกฎเกณฑ์ให้คณะครูได้บริหารจัดการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในและนอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น
6. มีหลักเกณฑ์ในการจัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

ด้านสมาธิ

1. เน้นให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนตามแผนจัดการเรียนรู้ โดยลงมือปฏิบัติ จัดบันทึก สรุปความคิด รายงานผล
2. มุ่งมั่นให้นักเรียน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนเช่น สวนสัตว์ ทะเล พิพิธภัณฑ์ สวนเกษตรพอเพียง การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ และได้จัดบันทึก นำมารายงานผล จัดนิทรรศการ
4. เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงกับแหล่งเรียนรู้จริง เช่น การเลี้ยงกบ การทำนา การขยายพันธุ์พืช การจัดการขยะ ฯลฯ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ด้านปัญญา

1. นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกโรงเรียนทั้งแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนววิถีพุทธเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง นำผลการเรียนรู้จัดทำรายงานผล แล้วนำมาอภิปรายระบอบกลุ่มในห้องเรียน
3. คณะครูนำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและโรงเรียนอื่น ๆ และประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ทุกภาคเรียนนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบต่อเนื่อง
4. คณะครูและนักเรียนนำความรู้มาร่วมกันวางแผนการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาประกอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้

รูปแบบที่ 5 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านการวัดผลประเมินผล ตามหลักไตรสิกขามีวิธีการ ดังนี้

ด้านศีล

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาชวษา) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

1. จัดทำระเบียบการวัดประเมินผลของโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถวัดผลได้จริง
2. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศผลจากการวัดประเมินผลของผู้เรียนอย่างตรงตามหลักเกณฑ์พร้อมก็นำมาปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น
3. ดำเนินการวัดประเมินผลการปฏิบัติจริงจากโครงการงาน ใช้แฟ้มสะสมงานประกอบ มีการวัดความสามารถของผู้เรียนโดยใช้ข้อทดสอบ ใบงานแล้วนำมาตัดสินผลการเรียน
4. คณะครูร่วมกันกำหนดตารางปฏิทินการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน

ด้านสมาธิ

1. นำระเบียบวัดผลประเมินผลจากสภาพการประเมินภาคปฏิบัติ การทดสอบของผู้เรียนภายใต้เงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริง กระบวนการทำงานโครงการงาน
2. นำวิธีการวัดผลประเมินผลด้วยการสังเกต การบันทึกข้อมูลรายบุคคล การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้จักแยกแยะสิ่งต่าง ๆ กิจกรรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. มีการวัดผลประเมินผลตามบริบทและระเบียบของโรงเรียน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งทุกฝ่ายมุ่งมั่นที่นำมาพัฒนาผู้เรียน
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูวัดผลผู้เรียนจากความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ กล้านำเสนอในเรื่องที่ดีมีประโยชน์ และนำมาประกอบการตัดสินผลการเรียน
5. ส่งเสริมให้คณะครูวัดประเมินผลจากการทำสมาธิช่วงเช้าหน้าเสาธง ก่อนการเรียนการสอน ช่วงพักกลางวัน ก่อนกลับบ้าน ซึ่งมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
6. สนับสนุนให้คณะครูวัดผลประเมินผลโดยใช้หลัก 3 ร่วมคือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันภาคภูมิใจ

ด้านปัญญา

1. คณะครูใช้ความรู้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลจากการวัดประเมินผลงานของผู้เรียนที่เป็นผลจากการแสดงออก การปฏิบัติจริง การจัดทำโครงการงาน การสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์
2. คณะครูมีความรู้ร่วมกันพิจารณาจากคุณภาพงาน รูปลักษณะของงาน และการตรวจสอบว่าเป็นไปตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้หรือไม่และนำมาปรับปรุง พัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
3. คณะครูมีความรู้ในการประเมินผู้เรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังการเรียนรู้อ ประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้และนำมาประกอบการตัดสินผลการเรียน
4. นำความรู้ในการใช้เครื่องมือวัดประเมินผลอย่างหลากหลาย หลายให้เหมาะสมสิ่งที่ต้องการวัดตามสภาพจริง ประเมินการแสดงผลออกอย่างรอบด้านใช้แบบทดสอบ สังเกต สัมภาษณ์ จัดบันทึก สังคมมิติ

รูปแบบที่ 6 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านการศึกษา ตามหลักไตรสิกขา มีวิธีการ ดังนี้

ด้านศีล

1. โรงเรียนมีข้อกำหนดจากการวางแผนการนิเทศและจัดทำคู่มือการนิเทศร่วมกันตามบริบทโรงเรียน
2. โรงเรียนได้มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้นและร่วมกันสร้างเครื่องมือการนิเทศ สร้างเทคนิคและกิจกรรมการนิเทศ โดยยึดแนววิถีพุทธ
3. โรงเรียนออกกฎข้อบังคับให้มีการประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฐมนิเทศครูใหม่ พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นร่วมกัน

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาชุมชน) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

4. โรงเรียนมีนโยบายให้การสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์และสื่ออื่น ๆ เพื่อใช้ในระบบการนิเทศโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านสมาธิ

1. ส่งเสริมคณะครูร่วมกันสร้างสื่อเครื่องมืออำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ยั่งยืน
2. ส่งเสริมให้ครูมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างมีความเมตตา กรุณา อดทน อดกลั้น และมีความซื่อสัตย์
3. มอบหมายให้คณะครูมีการนิเทศแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. ดำเนินนโยบายให้ครู ผู้บริหารในการเยี่ยมชั้นเรียนสร้างความมีส่วนร่วมแบบกัลยาณมิตร สร้างความ สัมพันธระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ
5. สนับสนุนคณะครูร่วมกันสร้างข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับของทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน
6. ดำเนินการนิเทศการศึกษาด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

7. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือการนิเทศอย่างทันสมัย ใช้ได้สะดวกและมีประสิทธิภาพสูง

ด้านปัญญา

1. ส่งเสริมให้คณะครูมีความรู้การประเมินและปรับปรุงแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ออกจากการค้นพบส่งผลให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น อ่านออก เขียนได้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ส่งเสริมให้คณะครูใช้ความรู้สรุปผลการนิเทศ รายงานผล ร่วมมือหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน
3. สนับสนุนให้มีความรู้ในการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขโดยยึดแนววิถีพุทธและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ส่งเสริมคณะครูมีความรู้ร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหการเรียน การอ่าน การเขียน การคิดของผู้เรียนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนโดยยึดหลักวงจรเดมมิง PDCA
5. ส่งเสริมคณะครูใช้ความรู้และเทคนิคนิเทศแบบพี่เพื่อน้อง พูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้เวลาอาหารกลางวัน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้กระบวนการ PLC มุ่งช่วยเหลือมิใช่จับผิด เน้นให้ครูมีการสอนซ่อมเสริม

รูปแบบที่ 7 ประเด็นการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธด้านพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักไตรสิกขา มีวิธีการดังนี้

ด้านศีล

1. โรงเรียนดำเนินงานตามองค์ประกอบ 6 ประการของกฎกระทรวงศึกษาธิการและรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีอย่างมีคุณภาพโดยยึดหลักคุณธรรม
2. จัดให้มีการประชุมวางแผนจัดระบบบริหารข้อมูลสารสนเทศและกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและบริบทของโรงเรียน
3. โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาและจัดทำโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนอย่างถูกระเบียบทางราชการ

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิชาชอุษา) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

4. โรงเรียนได้ยึดระบบประกันคุณภาพภายในตามกฎหมายที่กำหนดและเพื่อรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ด้านสมาธิ

1. โรงเรียนมีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และมีการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นธรรม

2. โรงเรียนมีการติดตามการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้บรรลุเป้าหมาย และมีใจจดจ่อกับการประเมินมาตรฐานการศึกษาอย่างรอบด้าน

ด้านปัญญา

1. คณะครูมีความรู้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการประเมินคุณภาพการศึกษาและนำผลการประเมินมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยยึดแนววิถีพุทธ

2. คณะครูมีความรู้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและนำผลมาพัฒนาและปรับแก้ไขให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น

3. โรงเรียนมีความรู้ในการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาให้ครอบคลุมบริบทโรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการศึกษาประจำปีและโครงการกิจกรรมตามมาตรฐานการศึกษา

4. โรงเรียนมีความรู้ในการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากสภาพที่เป็นจริงและวิเคราะห์กระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาที่มีผลประเมินต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการบริหารงานวิชาการควรมีนโยบายที่จะบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน ควรกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความพร้อมในการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2) หน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นประโยชน์จัดทำเป็นนโยบายที่จะส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กโดยนำหลักธรรมมาบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม

3) หน่วยงานต้นสังกัดที่โรงเรียนสังกัดควรสร้างหลักสูตรการบริหารการศึกษาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานวิชาการอย่างทั่วถึงมีประสิทธิภาพ

4) โรงเรียนควรสร้างหลักสูตรการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธโดยเฉพาะเพื่อนำมาใช้พัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพและเป็นคนดีมีคุณธรรมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในอนาคตเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการและประโยชน์ทางการบริหารโรงเรียนที่จะได้นำองค์ความรู้และข้อยืนยันที่ชัดเจนผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมสัปปริสธรรม 7

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (วิสาขบูชา) พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธในโรงเรียนขนาดกลางนำผลมาเปรียบเทียบกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อพัฒนางานบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพต่อไป

3) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดอื่น ๆ

4) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานเชิงพุทธทุกงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช 2551, (กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552), หน้า 6-7.

กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)**

พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12(พ.ศ.2560-2564) เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก

ราชกิจจานุเบกษา 30 ธันวาคม 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ

<http://www.obec.go.th/news/36415>

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**

ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).

สำนักเลขาธิการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.**